

УДК 378.015.31: 355.317-057.86 (477)

Любас А. А.*

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БОЙОВОГО ОПЕРАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У статті розглянуто сутність, структуру та ключові характеристики поняття «міжкультурна компетентність». Здійснено аналіз компонентів структури міжкультурної компетентності майбутніх фахівців бойового оперативного забезпечення. Наведено дані, що вона має інтегративний характер і виявляється в готовності особи до контактів з представниками інших культур. Зроблено висновок, що міжкультурна компетентність є важливою складовою освіти майбутніх фахівців бойового оперативного забезпечення. Застосовуючи елементи міжкультурної компетентності, майбутні фахівці бойового оперативного забезпечення зможуть якнайкраще виявити свої уміння та навички у практиці спілкування.

Ключові слова: сутність міжкультурної компетентності, структура міжкультурної компетентності, фахівці бойового оперативного забезпечення, комунікативна компетентність.

Актуальність досліджуваної теми зумовлена підвищенням вимог до загальної, професійної компетентності фахівців бойового оперативного забезпечення, а відтак – необхідністю вдосконалення підготовки цих фахівців до участі в міжкультурній комунікації. Володіючи міжкультурною компетентністю, майбутні фахівці бойового оперативного забезпечення зможуть успішно спілкуватися з представниками інших країн як на побутовому, так і на професійному рівнях. Поняття «міжкультурна компетентність» досліджується у працях культурологів, філософів, соціологів, педагогів, оскільки явище міжкультурної компетентності є надзвичайно актуальним у контексті сучасного глобалізованого світу.

Мета статті – проаналізувати сутність, структуру та ключові характеристики поняття «міжкультурна компетентність».

Термін «міжкультурна компетентність» увійшов до наукового дискурсу на початку 70-х років минулого століття, коли відбувалося становлення міжкультурної комунікації. «Міжкультурна компетентність» з'явилась у ході вивчення особливостей міжкультурної комунікації та виведення її в окрему наукову галузь. Це поняття широко досліджувалося багатьма науковцями – Є. Верещагиним [1], В. Костомаровим [1], А. Садохіним [10], О. Зеліковською [3], М. Байрамом [14], М. Беннетом [15], Д. Мацумото [4] та ін.

Міжкультурна компетентність у західній науці розглядається у двох аспектах:

- 1) як здатність сформувати в собі іншу культурну ідентичність, що передбачає знання цінностей, норм, стандартів поведінки іншої культури;
- 2) як здатність досягти успіху в процесі міжкультурної комунікації [10, с. 133].

Міжкультурна компетентність віднесена до групи ключових компетентностей особистості загалом і є складовою комунікативної компетентності. Під комунікативною компетентністю розуміють здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з людьми. Комунікативна компетентність пов'язана з комплексом правил і механізмів, що перебувають у розпорядженні мовця та дозволяють йому створювати нескінченну кількість фраз і повідомлень.

Учені по-різному тлумачать термін «міжкультурна компетентність». Деякі дослідники визначають категорію «компетентність» як здатність кваліфіковано здійснювати професійну діяльність, що дає особі можливість ефективно розвиватись [11, с. 20].

«Компетентність» можна розглядати як сукупність знань, умінь і навичок, що дозволяють особистості ефективно вирішувати завдання і здійснювати необхідні дії

*© Любас А. А.

в певній сфері життєдіяльності. Компетентність є самостійно реалізованою спроможністю, зумовленою набутими знаннями та життєвим досвідом, цінностями і здібностями, розвинутими в результаті пізнавальної діяльності та освітньої практики. Володіючи міжкультурною компетентністю, особа може розпізнавати, поважати й ефективно використовувати відмінності в сприйнятті, мисленні і поведінці своєї та чужої культури в міжкультурних контактах. У процесі формування міжкультурної компетентності відбувається знайомство з культурою іншого народу, з його характером [11, с. 25]. Міжкультурна компетентність припускає обов'язкову наявність широкого кола соціокультурних знань, що забезпечують позитивне ставлення до мови та культури інших народів, усвідомлення цінностей своєї та іншої культур, здатність учасників успішно включатись у діалог [11, с. 26].

О. Зеліковська визначає «міжкультурну компетентність» як сукупність знань, умінь і навичок, за допомогою яких випускники вищих навчальних закладів здатні успішно спілкуватися з діловими іноземними партнерами як на буденному, так і професійному рівнях [3].

І. Переходько пояснює «міжкультурну компетентність» як «інтегративну властивість особистості, що характеризується сукупністю спеціальних знань, міжкультурних умінь і системою ціннісних орієнтацій, необхідних для вирішення професійних задач в умовах міжкультурної взаємодії в стилі співробітництва і толерантності» [8, с. 81].

І. Плужнік запропонувала таке визначення цього феномену: «міжкультурна компетентність – це здатність взаємодіяти з людьми інших культур на основі врахування їхніх цінностей, норм, уявлень та вибирати комунікативно доцільні способи невербальної і вербальної поведінки» [9, с. 51].

Д. Мацумото (D. Matsumoto) називає компетентність в міжкультурній комунікації «міжкультурно-комунікативною компетентністю» і трактує її як здатність здійснювати ефективну комунікацію в міжкультурному контексті [4].

А. Кнапп-Поттхофф (A. Knapp-Potthoff) характеризує міжкультурну компетентність як «комплекс аналітичних і стратегічних здібностей, які розширюють інтерпретаційний спектр індивіда в процесі міжособистісної взаємодії з представниками іншої культури» [17].

Проаналізуємо структуру міжкультурної компетентності. Суттєвий внесок у вивчення природи міжкультурної компетентності зробив М. Беннетт (M. Bennet). Він першим розробив модель міжкультурної компетентності, яку назвав моделлю розвитку міжкультурної сензитивності. Учений визначає міжкультурну сензитивність як конструкцію реальності, яка здатна приймати культурні відмінності, які і є складовими розвитку етнорелятивістського розвитку [15, с. 277-299].

І. Переходько виділяє три компоненти міжкультурної компетентності – гносеологічний, праксеологічний і аксіологічний. *Гносеологічний компонент* представлений системою спеціальних знань, що охоплює знання про подібності та розходження між культурами, ціннісні орієнтації партнерів по міжкультурній комунікації, культурно-національні особливості їхньої поведінки, а також знання про наявні причини непорозуміння [8, с. 87]. *Праксеологічний компонент* компетентності включає в себе сукупність міжкультурних умінь, умінь орієнтуватися в феноменах іншого способу життя, іншій ієрархії цінностей, співвідносити свою власну й іншу культури, визначати причини порушення міжкультурної комунікації та ефективно усувати непорозуміння й конфліктні ситуації [там само, с. 88-89]. *Аксіологічний компонент* дозволяє співвіднести чинну реальність з поглядами, уявленнями, ідеалами особистості й визначає систему цінностей, норм, принципів, установок і їх функціонування в інших, культурних умовах [там само, с. 90].

О. Садохін виділяє у структурі міжкультурної компетентності три групи знань – афективні, когнітивні та комунікативні. *Афективні знання* становлять емоційно-ціннісну

основу ефективної міжкультурної взаємодії, її психологічний базис і включають емпатію й толерантність. *Когнітивні знання* постають базою для адекватного сприйняття, взаєморозуміння, основою корекції власної поведінки в процесі міжкультурної взаємодії. *Комунікативні (процесуальні) знання* спрямовані на забезпечення ефективності міжкультурної комунікації. Вони становлять собою поведінкові стратегії: спонукання до мовних дій, пошук спільних культурних елементів, готовність до розуміння й виявлення сигналів непорозуміння, використання досвіду колишніх контактів, а також стратегії, спрямовані на поповнення знань про культуру своєї ідентичності партнера [10, с. 134]. Як головний атрибут міжкультурної комунікації, міжкультурна компетентність вимагає від кожного учасника розуміння того, «що, коли, кому і як говорити або робити» [там само, с. 135]. Таким чином учений відводить міжкультурній компетентності роль однієї з форм соціокультурної адаптації до певного міжкультурного контексту діяльності і спілкування.

I. Плузник включає до складу міжкультурної компетентності такі компоненти: *мотиваційний компонент* – потребу й готовність до здійснення комунікації з представниками інших культур; *когнітивно-операційний компонент* – уміння застосовувати різні варіанти комунікативних стратегій і тактик; *емоційно-чуттєвий компонент* – здатність регулювати власні емоції й створювати позитивний фон спілкування; *поведінковий компонент* – толерантну поведінку, уникнення нетерпимості, ворожості, ксенофобії, негативних стереотипів, етнокультурна чуйність (сензитивність) [9, с. 51].

В. Гудікунст (W.Gudykunst) пропонує трикомпонентну модель міжкультурної компетентності: мотиваційні чинники, чинники знань і чинники навичок. *Мотиваційні чинники* включають потреби учасників інтеракції, їхнє взаємне тяжіння, відкритість особистості для нової інформації тощо. *Чинники знань* – очікування, загальні інформаційні мережі, уявлення про різні точки зору, знання про існування альтернативних інтерпретацій, знання подібностей і відмінностей. *Чинники навичок* – здатність до емпатії, уміння адаптувати комунікацію, бути толерантним до багатозначності, змінювати поведінку і збирати нову потрібну інформацію. Ці чинники, за В. Гудікунстом, впливають на рівень тривожності або стресу, який відчувають учасники комунікації, а також на ступінь невизначеності в тій чи іншій ситуації [16].

До структури міжкультурної компетентності I. Сафонова включає такі компоненти: ціннісно-когнітивний, ціннісно-мотиваційно-афективний та ціннісно-діяльнісний.

Ціннісно-когнітивний компонент – це знання національної культури, цінностей, ціннісних орієнтацій партнерів по комунікації, стилів їхньої поведінки, національно-психологічних особливостей, правил вербального та невербального спілкування, мовних одиниць із національно-культурною семантикою, менталітету, правових і соціальних норм, етикету, традицій, компаративні знання (вміння порівнювати здобутки різних культур із власною культурою, вбачати сильні та відмінні характеристики стилів життя).

Ціннісно-мотиваційно-афективний компонент – це потреба й готовність до міжкультурної комунікації, інтерес до цінностей іншої культури, потреба в самовдосконаленні, збагаченні ціннісного потенціалу, усвідомлення культурної ідентичності, толерантності й емпатії, уміння створювати позитивний мікроклімат спілкування, адаптивність (уміння пристосовуватися до мінливих соціально-культурних умов), здатність контролювати емоції, стійкість до фрустрацій, рефлексія (здатність до самоаналізу), гнучкість мислення, налаштованість на позитивне сприйняття «інакового» образу думок та «інакової» поведінки.

Ціннісно-діяльнісний компонент – означає зорієнтованість у феноменах іншого способу життя, іншій ієрархії цінностей, уміння правильно обирати стратегію поведінки згідно з нормами й цінностями іншої країни, установлювати діалог на основі толерантності, емпатії, взаємоповаги з представниками різних культур, усунувати

непорозуміння й конфліктні ситуації, володіння культурою вербального та невербального спілкування, володіння соціальною мобільністю, що виражається у здатності швидко й адекватно модифікувати свою поведінку при виникненні нових обставин в ході міжкультурної комунікації, Уміння продукувати та репродукувати автентичні тексти ціннісно-культурної семантики, будувати власний дискурс соціально-культурного характеру [12].

М. Байрам (M. Byram) до структури міжкультурної компетентності відносить такі компоненти:

- здатність долати непорозуміння, що виникають у процесі міжкультурної взаємодії;
- здатність пояснювати помилки міжкультурної взаємодії;
- бажання та готовність відкривати нове;
- здатність отримувати знання про іншу культурну дійсність і використовувати їх, проникати в іншомовну культуру;
- здатність установлювати й підтримувати зв'язок між рідною та іншомовною культурою;
- приймати специфіку чужої культури, критично оцінювати свою;
- допитливість і відкритість у ставленні до інших індивідів;
- готовність приймати інші думки;
- здатність визначати рівень етноцентризму;
- здатність до подолання етноцентричних установок та забобонів [14, с. 15].

Г. Елизарова, Н. Самойленко та К. Кнапп (K. Knapp) виділяють такі компоненти міжкультурної компетентності:

- 1) орієнтація у феноменах іншого способу життя, свідомості, системи почуттів, ієрархії цінностей;
- 2) розуміння фактів іншої культури, здатність порівнювати їх з власним світоглядом культурним досвідом, знаходити між ними схожість і відмінність;
- 3) уміння вести діалог, критично його осмислювати, тим самим збагачувати власну картину світу;
- 4) розуміння залежності людського мислення, діяльності і поведінки, а також комунікативної діяльності та поведінки від культурозумовлених когнітивних схем;
- 5) здатність і готовність до прийняття міжкультурної перспективи,
- 6) знання різноманітних, комунікативних стилів поведінки й уміння ідентифікувати їх у ситуаціях міжкультурної взаємодії;
- 7) розуміння основних принципів міжособистісної комунікації;
- 8) володіння стратегіями ідентифікації та аналізу нерозуміння під час спілкування на базі знань культурних відмінностей та їх впливу на комунікативну діяльність та поведінку;
- 9) відкритість до пізнання чужої культури та сприйняття психологічних, соціальних та інших міжкультурних відмінностей;
- 10) психологічний настрій на кооперацію з представниками іншої культури;
- 11) здатність долати соціальні, етнічні, культурні стереотипи,
- 12) володіння набором комунікативних засобів, правильний їх вибір залежно від ситуації;
- 13) дотримання норм етикету в процесі комунікації [2, с. 56; 11, с. 21; 17, с. 84-85].

На основі здійсненого аналізу та з огляду на тісний зв'язок міжкультурної і лінгвістичної компетентності [7, с. 61], вважаємо, що компонентами міжкультурної компетентності майбутніх фахівців бойового оперативного забезпечення є відповідні знання, вміння, навички:

- мовні знання: лексичні, граматичні, орфографічні і т. ін.;
- полікультурні знання;
- мовленнєві вміння та навички;

- знання вербальних і невербальних, комунікативних правил поведінки;
- когнітивні знання й навички;
- уміння вести діалог з представниками інших культур;
- уміння аналізувати мовленнєву ситуацію;
- здатність контролювати свої дії під час спілкування, зокрема вміння долати страх;
- дотримання норм етикету.

Міжкультурна компетентність майбутніх фахівців бойового оперативного забезпечення належить до ключових компетентностей, які є багатофункціональними й охоплюють професійні функції та ролі, вимагають значного інтелектуального розвитку: абстрактного мислення, саморефлексії, визначення власної позиції, самооцінки, критичного мислення, включають різноманітні розумові процеси та інтелектуальні вміння (аналітичні, критичні, комунікативні) [13, с. 114-115].

Більшість дослідників доводять, що міжкультурна компетентність формується протягом усього життя та є невід'ємною частиною особистості. Володіння цією компетентністю передбачає достатній рівень гнучкості щодо стратегій функціонування в чужій культурі, креативність у розвитку інтеркультурних відносин. Це дозволяє майбутньому фахівцю на практиці успішно переносити форми міжкультурної взаємодії на нові ситуації. Особливу роль у формуванні міжкультурної компетентності відіграє розвиток глобального мислення, а також процес глобалізації. Володіння структурними компонентами міжкультурної компетентності майбутніх фахівців є запорукою подальшого професійного та особистісного саморозвитку і самовдосконалення фахівців протягом життя.

Отже, у статті проаналізовано сутність, структуру та ключові характеристики поняття «міжкультурна компетентність». Міжкультурну компетентність можна трактувати як здатність особи успішно будувати комунікативні стратегії з представниками інших культур. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що міжкультурна компетентність є ваговою складовою професійної компетентності майбутніх фахівців бойового оперативного забезпечення, тому що базується на комплексі ключових, лінгвокультурних, соціокультурних, дискурсивних компетентностей.

Володіючи міжкультурною компетентністю, майбутній фахівець зможе ефективно здійснювати міжкультурну комунікацію у стилі співробітництва, а також зможе продемонструвати свої знання, уміння та навички на практиці. Міжкультурна компетентність майбутнього інженера сприяє його культурній адаптації, набуттю досвіду спілкування та взаємодії з представниками різних культур.

Проаналізовано компоненти структури міжкультурної компетентності майбутніх фахівців бойового оперативного забезпечення – уміння вести діалог або бесіду з представниками інших культур, володіння мовленнєвими, полікультурними знаннями, дотримання норм етикету та інші.

Міжкультурна компетентність має інтегративний характер, вона виявляється в готовності особи до міжкультурних контактів із представниками інших країн.

Розглянуто ключові характеристики міжкультурної компетентності – багатофункціональність, надпредметність, міждисциплінарність, багатовимірність, урахування різноманітних розумових процесів та інтелектуальних умінь. Ці характеристики – одні з необхідних у процесі реалізації міжкультурної компетентності.

Перспективним щодо вирішення проблеми формування майбутніх фахівців бойового оперативного забезпечення в умовах сучасного суспільства може стати аналіз методологічного підґрунтя цього процесу.

Література:

1. Верещагин Е. М. Язык и культура. Три лингвострановедческие концепции: лексического фона, рече-поведенческих тактик и сапиентемы / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – М. : Директ-Медиа, 2014. – 509 с.

2. Елизарова Г. Культура и обучение иностранным языкам / Г. Елизарова. – СПб, 2001. – 352 с.
3. Зеліковська О. Сутність та структура міжкультурної компетенції студентів вищих економічних навчальних закладів / О. Зеліковська. – Проблеми сучасної педагогічної освіти. Скрія «Педагогіка і психологія». – № 2 (24), 2010. – С. 213-216.
4. Мацумото Д. Психология и культура. – 12-е издание. – 2003 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://krotov.info/lib_sec/13_m/maz/umoto_0.htm – Название с экрана.
5. Луговий В. І. Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні / В. Луговий. – Педагогіка та психологія. – 2009. – № 2. – С. 13-26.
6. Лукьянчикова М. С. месте когнитивного компонента в структуре межкультурной компетенции / М. С. Лукьянчикова // Россия и Запад: диалог культур. – М., 2000. – Вып. 8. – Т. 1. – С. 288-290.
7. Микитенко Н. О. Теорія і технології формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничих спеціальностей : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04, 13.00.02 / Микитенко Наталя Олександрівна. – Тернопіль, 2011. – 450 с.
8. Переходько И. В. Формирование межкультурной компетентности студентов-лингвистов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Переходько Ирина Валерьевна. – Оренбург, 2005. – 207 с.
9. Плужник И. Л. Формирование межкультурной коммуникативной компетенции студентов гуманитарного профиля в процессе профессиональной подготовки : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Плужник Ирина Ленаровна. – Тюмень, 2003. – 335 с.
10. Садохин А. Межкультурная компетентность: понятие, структура, пути формирования / А. Садохин // Журнал социологии и социальной антропологии, 2007. – № 1. – С. 125-139.
11. Самойленко Н. Міжкультурна компетентність майбутніх фахівців гуманітарного профілю : монографія / Н. Самойленко. – К. : Рібест, 2013. – 411 с.
12. Сафонова І. Сутність і структура міжкультурної компетентності в контексті аксіологічного підходу / І. Сафонова // Духовність особистості. – 2014. – Вип. 3. – С. 129-143.
13. Янкина Н. Формирование межкультурной компетентности студента университета : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 / Янкина Наталья Владиславовна. – Оренбург, 2016. – 360 с.
14. Byram M., Zarate G. Investigating Cultural Studies in Foreign Language Teaching. – Clevedon, Philadelphia, cop. 1991. – 219 p.
15. Chen G. M. Foundation of intercultural communication / G. M. Chen. – Boston, 1998. – 340 p.
16. Gudykunst W. Communication with strangers: An approach to intercultural communication / W. Gudykunst, Y. Y. Kim. – Boston : McGrawHill, 1997. – 112 p.
17. Knapp K., Knapp-Potthoff A. Interkulturelle Kommunikation // Zeitschrift fur Fremdsprachenforschung. 1990. – № 1. – P. 62-93.

Любас А. А.

СУЩНОСТЬ И СТРУКТУРА МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ БОЕВОГО ОПЕРАТИВНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

В статье рассмотрены сущность, структура и ключевые характеристики понятия «межкультурная компетентность». Проведен анализ компонентов структуры межкультурной компетентности будущих специалистов боевого оперативного обеспечения. Приведены данные, что она имеет интегративный характер и может проявляться в готовности человека к контактам с представителями других культур. Сделан вывод, что межкультурная компетентность является важной составляющей образования будущих специалистов боевого оперативного обеспечения. Применяя элементы межкультурной компетентности, будущие специалисты боевого оперативного обеспечения смогут лучше проявить свои умения и навыки в практике общения.

Ключевые слова: сущность межкультурной компетентности, структура межкультурной компетентности, специалисты боевого оперативного обеспечения, коммуникативная компетентность.

Liubas A. A.

THE ESSENCE AND STRUCTURE OF INTERCULTURAL COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS OF MILITARY OPERATIONAL SUPPORT

The article deals with the essence, structure and key characteristics of the concept of «intercultural competency». The analysis of components of the structure of intercultural competence of future specialists

of combat operational support is carried out: for example, the ability to conduct a dialogue or conversation with representatives of other cultures; possessing speech and multicultural knowledge etc. The data shows that it is has an integrative nature and can be manifested by the readiness of the person to the contact with representatives of other cultures. It is concluded that intercultural competence is an important component of education of future military operational support specialists. Using elements of intercultural competence, future combat operatives will be able to demonstrate their abilities and skills in the practice of communication as best as possible. The intercultural competence of the future engineer contributes to its cultural adaptation and the acquisition of the experience of communication. Possessing the intercultural competence, person also will be able to recognize, respect and use effectively the differences in the perception of thinking and behavior of their own and other's culture. Intercultural competence is independently realized by the acquired knowledge and life experience of the values and abilities developed as a result of cognitive activity and educational practice. It is concluded that the development of global thinking and the process of globalization plays a special role in shaping of intercultural competence.

Key words: the essence of intercultural competence, structure of intercultural competence, specialists of combat operational support, communicative competence.

Рецензент: Слюсаренко Н.В.

УДК 378.147

Маракли Е. Ш.*

ЗМІСТОВИЙ КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ РЕСПУБЛІКИ ТУРЕЧЧИНА

У публікації наголошується, що підготовка майбутніх учителів-філологів у Республіці Туреччина в навчально-виховному процесі – це цілісне утворення, що містить змістовий компонент як необхідний та системотвірний. Автором розкривається сутність поняття змістового компоненту, який є мірою для оцінювання ступеня усвідомлення студентами необхідності опанування провідних компетенцій майбутнього вчителя-філолога. Теоретично автором обґрунтовано шість блоків змістового компоненту підготовки студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів Республіки Туреччина.

Ключові слова: педагогічний університет, майбутній учитель-філолог, підготовка, змістовий компонент, Республіка Туреччина.

Зміст підготовки майбутнього вчителя передбачає комплекс теоретичних і практичних дисциплін з основ спеціальності відповідно до вимог державних стандартів підготовки педагогічного працівника визначеного профілю в класичних і педагогічних університетах, що базуються на новітніх досягненнях педагогічної науки і практики. Для аналізу змісту підготовки педагогічних кадрів у Республіці Туреччина звернемося до концептуально принципів завдань, вирішення яких забезпечує становлення особистості студента як активного суб'єкта організації та управління власною навчальною та майбутньою професійною діяльністю.

Аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати, що зазначена проблема досить широко висвітлена в працях учених. Теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх учителів розглядали у своїх працях такі провідні науковці, як О. Абдуліна, І. Богданова, В. Бутенко, В. Гриньова, О. Дубасенюк, К. Дурай-Новакова, В. Євдокимов, С. Золотухіна, В. Лозова, О. Пехота, О. Попова, І. Прокопенко, В. Семиченко, С. Сисоєва, В. Сластьонін, Н. Ткачова, А. Троцько, Н. Хмель, Н. Шиян та ін.), різні аспекти організації навчання студентів у вищих навчальних закладах Республіки Туреччина відображені у працях Г. Алі, Д. Кючюк, С. Сапожникова, М. Соїлемез, С. Усманової та ін.

*© Маракли Е. Ш.